

Je fotografie autorským dílem?

LIBOR VAŠÍČEK / ŠÁRKA VAŠÍČKOVÁ

LEGAL PARTNERS, ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ, S. R. O.

Autorské dílo

Autorské právo a práva s ním související jsou v českém legislativním prostředí primárně ošetřena zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Autorský zákon vymezuje autorské dílo jako dílo literární a jiné dílo umělecké nebo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, včetně elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel či význam.

Aby tedy dílo bylo chráněno autorským zákonem, musí splňovat tři znaky. Prvním z nich je jedinečnost. Tou se rozumí zejména odlišnost od ostatních děl. Pokud je nějaké dílo totožné s dílem vytvořeným dříve, nemůže se již jednat o dílo chráněné autorským zákonem. Vznik dvou zcela stejných děl je navíc málo pravděpodobný. Nejčastěji se tak u dvou totožných děl bude jednat o případ „originálu“ a „kopie“ (tj. rozmnožení). Druhým znakem je tvůrčí činnost. Tu lze chápat jako jednání, které je postaveno na osobních vlastnostech autora, tj. autor dává dílu svůj osobitý charakter. Proto nemají povahu autorského díla např. různé výstupy z počítačových programů (typicky díla vytvořená počítačem bez zásahu člověka nebo záznam z bezpečnostní kamery). Třetím znakem je objektivně vnímatelná podoba. Podstatu tohoto znaku lze snadno dovodit již z významu jeho slov.

Autorská díla mohou mít různou formu. Jejich výčet v zákoně je demonstrativní (příkladný). Dílem se

rozumí zejména dílo slovesné, vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dramatické a hudebně dramatické, dílo choreografické a pantomimické, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické. Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvarný výjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem. Autorským dílem tak může být i tvorba v tomto výčtu neuvedená, pokud bude splňovat výše uvedené znaky. Autorským dílem ale není námět díla sám o sobě, denní zpráva, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec či statistický graf.

Je fotografie autorským dílem?

Autorský zákon výslovně ve svém výčtu děl uvádí i dílo fotografické. Za ně se též podle zákona považují fotografie, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem. Vedle toho se za dílo považuje i výtvarný výjádřený postupem podobným fotografii.

Na základě této úpravy je fotografie doktrinálně dělena do tří skupin (CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P., URBÁNEK, J. § 2 [ ]. *Mediální právo*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 397.). Jedná se o fotografie mající podobu (i) jedinečných autorských děl (např. ateliérová portrétní fotografie, umělecké a vybrané reportážní

fotografie); (ii) původních autorských děl (např. některé ilustrační nebo dokumentační fotografie); a (iii) fotografie, které nejsou autorskými díly (např. strojově vytvořené průkazové fotografie nebo fotografie pořízené z bezpečnostních zařízení).

K rozlišení mezi fotografiemi chráněnými autorským zákonem (skupina (i) a (ii)) a fotografiemi nechráněnými (skupina (iii)) se vyjádřil i Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“). Z judikatury SDEU vyplývá, že autorské právo lze uplatnit pouze ve vztahu k předmětu (zde tedy fotografii), jenž je původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem, tedy odráží-li jeho osobnost. Z výše uvedeného vyplývá, že fotografie je chráněna, když při jejím pořizování mohl autor vyjádřit své schopnosti prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody.

Autor tak podle judikatury SDEU může toto rozhodnutí učinit v různých fázích realizace fotografie. V přípravné fázi může např. zvolit kompozici, v případě fotografického portrétu pak např. postoj fotografované osoby nebo osvětlení. Při snímání fotografie může vybrat rámování, úhel snímku nebo vytvořenou atmosféru. Konečně při výtisku záběru může použít různé existující techniky vyvolání nebo případně využít programového vybavení. Prostřednictvím těchto jednotlivých rozhodnutí tak může autor vytvořenému dílu vtisknout svůj „osobní dotek“.

Zaměstnanecká díla, díla na objednávku, licenční smlouva

Je-li fotografie autorským dílem, pak jejímu pořizovateli svěřenci tzv. osobnostní a majetková práva. Těmi osobnostními se rozumí zejména (i) právo na autorství (tj. nárok autora na autorské označení, včetně práva na utajení autorství při zveřejnění a užití díla); (ii) právo na nedotknutelnost díla (tj. bez svolení autora nelze do

díla jakkoliv zasahovat) apod. Osobnostních práv není možné se vzdát ani je převést na jinou osobu. Majetkovými právy se rozumí (i) právo autora s dílem nakládat neboli „dílo užit“ (právo na jeho rozmnožování, půjčování či vystavování apod.), (ii) právo na odměnu při opětném prodeji originálu; a (iii) právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní nebo vlastní vnitřní potřebu. Svolení k výkonu práva dílo užit uděluje autor jiné osobě zpravidla licenční smlouvou. V souvislosti s poskytováním licence je nicméně třeba upozornit, že zákon rozlišuje

mezi autorskou tvorbou v pracovním nebo služebním vztahu (tzv. „zaměstnanecká díla“) a v jiném než pracovním nebo služebním vztahu. V případě zaměstnaneckých děl je autorem zaměstnanec, tomu však zůstává výlučně nárok na autorství, přičemž majetková práva svědčí zaměstnavateli, pokud není sjednáno jinak. Jinými slovy, zaměstnavatel je ze zákona oprávněn vykonávat svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností plynoucích z pracovního nebo služebního vztahu.

Pokud je dílo autorem vytvořené na základě smlouvy o dílo (tzv. „dílo na objednávku“), obecně platí, že jeho tvůrce poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy o dílo a k jeho užití nad rámec takového účelu je objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy. Z hlediska právní jistoty doporučujeme, aby byl účel poskytnutí licence výslovně sjednaný v licenční smlouvě.

Vzorovou licenční smlouvu najdete na webových stránkách Asociace muzeí a galerií ČR, z. s., <http://www.cz-museums.cz> pod záložkou *Právní poradna AMG*. ■

NÁRODNÍ SOUTĚŽ MUZEÍ GLORIA MUSAEALIS 2019

Nominované projekty v XVIII. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis

Předávání Cen Gloria musaealis za rok 2019 se uskuteční dne 6. října 2020 od 14.00 hodin ve Smetanové síni Obecního domu v Praze. Do XVIII. ročníku soutěže přihlásilo 60 institucí celkem 87 projektů ve třech soutěžních kategoriích. Podrobné informace na <http://www.gloriamusaealis.cz>.

Ve třech hlavních kategoriích soutěže byla nominována tato muzea (v abecedním pořadí dle sídla instituce):

KATEGORIE MUZEJNÍ VÝSTAVA ROKU (40 PROJEKTŮ):

- Technické muzeum v Brně; „V těžkých dobách: Boje o hranice (1918–1919)“
- Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích; „Nové expozice muzea“
- Muzeum dr. Aleše Hrdličky; „Antropologická expozice“
- Muzeum hlavního města Prahy; „Chudá Praha: Lidé – Místa – Instituce (1781–1948) / EPOS 257: Dýmová hora“
- Národní galerie v Praze; „1796–1918: Umění dlouhého století“
- Uměleckoprůmyslové museum v Praze; „Šílený hedvábník: Zika a Lída Asher / Textil a móda“

KATEGORIE MUZEJNÍ PUBLIKACE ROKU (30 PROJEKTŮ):

- Muzeum města Brna, p. o.; „Vize modernosti: Rudolf Sandalo 1899–1980“
- Muzeum umění Olomouc; „Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695)“
- Národní technické muzeum; „Fenomén Ringhoffer: Rodina, podnikání, politika“
- Městské muzeum Skuteč; „Vojáci Skutečska (1914–1920)“

KATEGORIE MUZEJNÍ POČIN ROKU (17 PROJEKTŮ):

- Muzeum města Brna, p. o.; „Baron Trenck: Nová tvář legendy“
- Městské muzeum a galerie Hořice; „Rekonstrukce muzea a nová expozice *Od kamene k sošě*“
- Národní zemědělské muzeum, s. p. o.; „Modernizace areálu ve Valticích a nová expozice“
- Muzeum Českého ráje v Turnově, p. o.; „Horolezectví: Z Českého ráje na vrcholy světa“

